Sibelius violinkonsert

Uppsala Kammarorkester

Dirigent: Giedrė Šlekytė. Solist: Tobias Feldman

MU
SIK
I UPPLAND

Program

Jukka Linkola *f. 1955*	Winds
Jean Sibelius *1865-1957*	Violinkonsert opus 47 *Allegro moderato* *Adagio di molto* *Allegro, ma non tanto*
	PAUS
Felix Mendelssohn-Bartoldy *1809-1847*	Svit ur Midsommarnattsdröm *Overture* *Scherzo* *Intermezzo* *Notturno* *Wedding March*

Konserten beräknas pågå till ca 20.55

Uppsala Kammarorkester

Violin 1
Klara Hellgren, *konsertmästare*
Nils-Erik Sparf
Bernt Lysell
Tomas Ebrelius
Anders Lagerqvist
Anders Inge
Dag Alin
Karin Liljenberg

Violin 2
Anneli Jonsson
Elin Emtell Rubinsztein
Catharina Ericsson
Gabriele Freese
Christina Gustavsson Hamberg
Staffan Ebbersten

Viola
Susanne Magnusson
Ylvali Zilliacus
Jörgen Sandlund
Olof Ander
Åsa Stove Paulsson

Violoncell
Erik Wahlgren
Louise Agnani
Gunnar Jönsson
Maria Böhm

Kontrabas
Barbro Lennstam
Emma Nyberg
Roger Bergman

Flöjt
Hanna Gustafsson
Kristina Ålåker

Oboe
Verity Gunning-Olsson
Jenny Hülphers

Klarinett
Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott
Sven Aarflot
Magnus Bagge

Horn
Fredrik Dickfelt
Staffan Lundén-Welden
Heléne Sikdal
Britt Crafoord

Trumpet
Bengt Fagerström
Paul Hägglöf
Andreas Parmerud

Trombon
Birgitta Lagerstedt
Sally Allkins
Nicholas Eastop

Tuba
Alexander Skylvik

Pukor
Christer Ferngren

Slagverk
Magnus Einarsson

Linkola, Sibelius och Mendelssohn

Tonsättaren, dirigenten och pianisten **Jukka Linkola** är sedan länge en viktig del av Finlands musikliv. Rötterna finns i jazzen där han fortsatt att vara ett stort namn, med sin egen ensemble The Tentet och genom omfattande samarbeten med en rad nordiska storband. Under 80-talet utökades repertoaren, och med tiden har produktionen blivit mycket stor. Verk för symfoni- och kammarorkestrar, tolv solokonserter för olika instrument (inklusive två pianokonserter och tre trumpetkonserter), kammarmusik, ett tiotal musikaler, sånger, körverk, filmmusik, baletter (bland annat Ronja Rövardotter) och en rad operor som Elina, Resan eller tv-operan Angelika. Linkola var dirigent vid Helsingfors stadsteater 1975-90, och leder ofta sin egen musik med Finlands främsta orkestrar och olika europeiska ensembler. Kompositionspriserna har duggat tätt från alla håll. Varför känns det ändå som om han fortfarande passerar lite under radarn i Sverige? Att fira Finlands 100-åriga självständighet med just Linkola och Sibelius är en mycket god idé.

Ett stycke för stråkorkester vid namn *Winds* skulle kunna ses som ett utslag av Linkolas finstämda humor, men är det inte också så att just stråkinstrument är väldigt lämpliga för att framkalla illusionen av vindars sus? Om detta verk från 1992 har Linkola följande att meddela i texthäftet till den hittills enda skivinspelningen: Winds, komponerat för stråkorkestern vid Västra Helsingfors musikinstitut, är ett hemlighetsfullt stycke som utnyttjar stråkarnas klangliga potential för stämningsskapande och dramatisk glöd.

Jean Sibelius nämner planer på en Violinkonsert i ett brev redan 1899, och 1902 har den tydligen börjat anta en fastare form. Till hustrun Aino skriver han i september att han fått inspiration till *"underbara teman för violinkonserten"*. Hösten året därpå meddelar han att vännen Willy Burmester, före detta konsertmästare i Helsingfors Stadsorkester och ett stort namn som internationell virtuos, är den solist som konserten ska dediceras till. 1904 arbetar Sibelius som en besatt med konserten. Aino känner sig också närmast besatt, och skriver till Axel Carpelan (amatörviolinist och nära vän till familjen Sibelius) att *"Janne har varit eld och lågor hela tiden (och jag med!)... vågorna i en skapande konstnärs hjärna kan ibland gå så höga att man blir alldeles förskräckt"*. Att skriva en violinkonsert betydde något alldeles speciellt för Sibelius. Det var instrumentet han hade trakterat sedan barnsben. Å andra sidan hade han påbörjat regelrätta studier alldeles för sent, vid sexton års ålder. En armskada under barndomen ställde också till problem. Han spelade med stråkkvartetter, elev- och amatörorkestrar, ibland även som konsertmästare. Han framträdde som solist i mindre sammanhang och hoppade då och då in i Helsingfors Stadsorkester. Plågad av pengabrist provspelade han under studierna i Wien rent av till Wiener Philharmoniker, men nerverna tog överhanden. Där någonstans i tjugoårsåldern konstaterade han att drömmen om att bli violinvirtuos fick förbli en dröm. Någon har antytt att konsertens skyhöga krav på solisten (särskilt i den sällan hörda ursprungliga versionen) skulle ha drag av avundsjuka eller "hämnd" från tonsättarens sida, förmodligen en lite väl elak tanke.

Burmester låg på om konserten, men turnéschemat var välfyllt och det var inte lätt att hitta ett datum för uruppförandet. Sibelius behövde som vanligt pengar, och när tillfälle gavs att ordna en konsert i Helsingfors med

egna verk ville han inkludera violinkonserten. Solostämman anförtroddes nu åt Viktor Nováček, en fin kammarmusiker och violinlärare vid Helsingforskonservatoriet som dock även enligt egen utsaga inte riktigt räckte till i sammanhanget. De första framförandena i februari 1904 mottogs inte alltför nådigt av kritikerna. Stopp för violinkonserten, den måste omarbetas, ansåg nu även Sibelius. Den omfattande och tveklöst mycket lyckade revisionen tog bara någon månad under sommaren 1905. Nu kunde verket plötsligt pressas in i Richard Strauss konsertserie med Berliner Philharmoniker. Det första internationella framförandet ägde rum i oktober samma år, med den store tyske tonsättaren som dirigent och orkesterns konsertmästare Karel Halíř som solist. Willy Burmester, som hela tiden visat stort personligt engagemang för konserten hade förbigåtts igen. Tålamodet var slut, och han kom aldrig att spela den. Men 1900-talets mest spelade violinkonsert blev den med tiden i alla fall.

Omständigheterna kring tillkomsten av **Felix Mendelssohns** kongeniala skådespelsmusik till William Shakespeares *En midsommarnattsdröm* är mycket speciella. Uvertyren från 1826 är ett verk av en osannolikt begåvad sjuttonåring, som helt enkelt fascinerats djupt av pjäsen, insupit dess atmosfär till perfektion och skapat en urmodell för älvamusik redan i uvertyrens inledning. Hantverkaren Botten Vävare med sitt åsnehuvud och dito läte hörs också här, liksom så mycket annat som kan associeras till Shakespeares underbara blandning av klassisk mytologi och engelsk folklore. På 1820-talet hade formen för offentliga konserter satt sig så som vi känner den idag i det europeiska musiklivet. Därmed uppstod behovet av konsertuvertyrer, lämpliga att föregå solokonserter och symfonier. Visst fanns det gott om användbara operauvertyrer, men det blev också populärt med uvertyrer speciellt för konsertsalen, ofta inspirerade av litterära förlagor eller av något ur naturens värld. Den unge Felix uvertyr var alltså tänkt just så, och den uruppfördes 1827. Resten av skådespelsmusiken skrevs först 1843, alltså då Mendelssohn var dubbelt så gammal. Uvertyren hade dedicerats till kronprinsen av Preussen, och efter att ha blivit Fredrik Vilhelm IV beställde denne kulturvän mer musik av Mendelssohn till ett galaframförande av pjäsen på monarkens födelsedag. Kulturintresset till trots lär hans högljudda tedrickande ha stört föreställningen. Mirakulöst nog prickade tonsättaren in exakt samma stämning som i ungdomsverket. Musiken omfattade ett större antal scener som vanligen framförs i valda delar som orkestersvit, helt i enlighet med Mendelssohns önskemål. Scherzot binder samman akt I och II och introducerar den mystiska figuren Puck, liksom älvakungen Oberons och älvadrottningen Titanias rike. Intermezzot mellan akt II och akt III skildrar Hermias sökande efter sin försvunna Lysander, bara en av alla förvecklingar efter Pucks misstag med de magiska kärleksdropparna. De sex hantverkarna dyker också upp för att repetera pjäsen som ska framföras vid hertig Teseus bröllop. I Nocturnen njuter vi av midsommarnattens frid och det spirande hoppet om att allt kommer att sluta bra. Mellan akterna IV och V öppnar den berömda Bröllopsmarschen festligheterna inklusive hantverkarnas inte alltför välrepeterade pjäs. I pjäsen har bröllopsparen blivit till tre istället för bara ett, i verkligheten räknas brudparen som haft glädje av denna oerhört effektfulla musik i miljoner.

Gunnar Lanzky-Otto

Giedrė Šlekytė, dirigent

Giedré Šlekyté föddes 1989 i Litauen. Hon studerade dirigering vid högskolorna i Graz, Leipzig och Zürich och dirigerade redan under studietiden vid teatrar och symfoniorkestrar i Tyskland, Tjeckien och Schweiz.

Från säsongen 2016/17 är Giedré Šlekyté förste kapellmästare vid Stadttheater Klagenfurt i Österrike, där hon under sin första säsong imponerade som dirigent i Enleveringen ur Seraljen, Maria Stuarda, Leendets Land och Trollflöjten. Den här hösten inleddes framgångsrikt med premiären av La Traviata och senare under spelåret leder hon bl a uppsättningen av Don Giovanni i Klagenfurt.

Som gästdirigent har Šlekyté under de senaste åren dirigerat en lång rad opera- och konsertscener i Centraleuropa, som t ex Münchner Symphoniker, Oper Leipzig, Musikkollegium Winterthur, Staatstheater Darmstadt och här i Sverige har hon gästat Kungliga Filharmonikerna, Göteborgssymfonikerna, Gävle Symfoniorkester och Norrlandsoperans symfoniorkester.

Tobias Feldmann, violin

Tobias Feldmann, född i Tyskland 1991, har snabbt fått ett namn som en av de mest framstående unga violinisterna idag genom att vinna den prestigefyllda tävlingen Queen Elisabeth Competition i Bryssel 2015. Han var också trefaldig pristagare i Internationeler Joseph Joachim Violinwettbewerb 2012 och samma år vinnare av Deutscher Musikwettbewerb.

Tobias Feldmann har fängslat publiken tillsammans med orkestrar som Utah Symphony Orchestra, Beethoven Orchester Bonn och Brussels Philharmonic Orchestra för att nämna ett fåtal. Under innevarande spelår gästar han en lång rad orkestrar i Europa samt i Ryssland. Feldmanns första CD (på GENUIN 2014) med musik av Beethoven, Ysaÿe, Bartók och Waxman väckte genast uppmärksamhet och lovord bland kritiker. I april 2018 kommer hans tredje CD med violinkonserterna av Sibelius och Rautavaara tillsammans med Orchestre Philharmonic de Liége (på Alpha Classics). Tobias Feldmann spelar på en violin av Niccolò Gagliano (Neapel 1769).

Musik i Upplands kommande konserter

Söndag 8 oktober 16.00, Uppsala Konsert & Kongress
Finlandia
Linnékvintetten hyllar Finland 100 år! Musik av Siblius, Linkola mfl.

Konsertkarusellen 14-22 okt. Uppsala län
Dowland - en musikalisk berättelse från renässansens England
Christina Larsson Malmberg, sopran och Linnékvintetten
Turné i Uppsala län, arrangeras i samarbete med respektive kommun och lokal förening.

Söndag 22 oktober 16.00, Uppsala Konsert & Kongress
Lördag 21 oktober 16.00, Konstakademien, Stockholm
Av nödvändighet - Uppsala Kammarsolister
Beethoven: Stråkkvartett op 135, Mendelssohn: Stråkkvintett op 18
Tebogo Monnakgotla ger musikalisk kommentar på Beethovens stråkkvartett.

Torsdag 26 oktober 19.,00, Uppsala Konsert & Kongress
Flöjt och strängaspel - Uppsala Kammarorkester
Solister: Hanna Gustafsson, flöjt och Ingrid Lindskog, harpa
Mozart: Konsert för flöjt och harpa, Tjajkovskij: Souvenir de Florence, Finzi: Romans

Lördag 4 november 16.00, Uppsala Konsert & Kongress
Carte Blanche, Trio X och hemliga gäster

Peter och vargen

Animerad film och Prokofjevs orkestermusik.
Uppsala Kammarorkester. Dirigent: Eva Lauenstein

Lördag 11 november kl 13.00, Stora salen UKK
Musikupplevelse för hela familjen från 7 - 107 år!

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar Musik i Uppland fem träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

VISKOGEN

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se
Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33
Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se
Orkesterassistent: Johannes Risberg 018-17 19 26, johannes.risberg@musikiuppland.se

Foto: Olena Tokar - Giedrė Šlekytė, Kaupo Kikkas - Tobias Feldmann

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.
www.musikiuppland.se

MUSIK I UPPLAND